

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1974

Α'.

ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Συνοπτικὸν σημείωμα

περὶ τῆς ἐν τῷ Κέντρῳ συντελεσθείσης ἐργασίας κατὰ τὸ ἔτος 1974

Α'. Λεξικόν.—Ἐγένετο συμπλήρωσις διὰ νέου ὕλικου τῶν ὑπὸ ἐκτύπωσιν συντακτικῶν σειρῶν. Ἀρθείσης τῆς δυσκολίας διὰ τὸ θέμα τοῦ καταλλήλου τυπογραφείου, ἡ συνέχισις τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ Λεξικοῦ θὰ ἀρχίσῃ συντόμως.

Β'. Ἀποδελτίωσις - λημματογράφησις.—Κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἀποδελτιώθησαν 35 χειρόγραφα γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀριθμοῦντα 7.000 σελίδας. Ταῦτα ἀπέδωσαν 100.000 δελτία. Διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν εἰργάσθησαν οἱ νέοι συντάκται Στ. Κατσουλέας, Ἀναστασία Κατοίκη, Ἐλευθερία Γιακουμάκη, Μαρία Μήλα - Φλωριᾶ, Γ. Ντελόπουλος, ὡς καὶ ὁ γραφεὺς Ἐμμ. Ρενιέρης. Ἐπίσης εἰργάσθησαν ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ἐπὶ ἀναθέσει ἔργου ἀποδελτιώσεως καὶ αἱ Ἀλίκη Μπελιᾶ, Ἀναστασία Ξηρομερίτου καὶ Ἀναστασία Μακρῆ.

Μέρους τοῦ ὕλικου τούτου ἐγένετο λημματογράφησις ὑπὸ τοῦ συντάκτου Τίτου Γιοχάλα, διὰ δὲ τὴν ἔνταξίν του εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἠσχολήθησαν οἱ συντάκται Τίτος Γιοχάλας, Ἀναστασία Κατοίκη καὶ Ἐλευθερία Γιακουμάκη.

Τὸ πρὸς ἀποδελτίωσιν ὕλικὸν ἐν τῷ Κέντρῳ ἀνέρχεται εἰς 80 χειρόγραφα. Πλουσιώτατον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὕλικὸν ὑπάρχει ἐπίσης καὶ εἰς τὰ ποικίλα δημοσιεύματα τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ εἰς αὐτοτελεῖς γλωσσικὰς πραγματείας.

Τὸ ἔργον τῆς ἀποδελτιώσεως ἐλπίζομεν ὅτι θὰ συνεχισθῇ ἀπροσκόπτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος, διότι ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ὕλικὸν ἐξ ὄλων τῶν περιοχῶν τῆς χώρας.

Γ'. Γλωσσικαὶ ἀποστολαί.—Αἱ ὑπὸ τοῦ Κέντρου προγραμματισθεῖσαι ἀποστολαὶ τῶν συντακτῶν πρὸς συλλογὴν γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, ἔνεκα τῶν κατὰ τὸ θέρος δυσμενῶν συνθηκῶν δὲν ἐπραγματοποιήθησαν.

Δ'. Χειρόγραφα.— Κατὰ τὸ λήγον ἔτος εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Κέντρον 16 χειρόγραφα γλωσσικοῦ ὕλικου ἔκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, δωρηθέντα ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας ὡς ὑποβληθέντα πρὸς κρίσιν εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐνεργηθέντα γλωσσικὸν διαγωνισμόν.

Ε'. Ἐκδόσεις.— Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Κέντρον ἐπερατώθη ἡ ἐκ νέου ἐκτύπωσις ὀγδοήκοντα μελετῶν τοῦ Γεωργίου Χατζιδάκι εἰς ὀγκώδη τόμον ἔξ 620 σελίδων ὑπὸ τὸν τίτλον: *Γλωσσολογικαὶ Ἔρευναι. Τόμος Δεύτερος.*

Ἦδη ἐτοιμάζεται τὸ Εὐρετήριον καὶ τῶν δύο τόμων, ἵνα τὸ ἔργον καθίσταται εὐχερέστατα χρηστικόν.

Παραλλήλως ἐνηργήθησαν τὰ δέοντα, ἵνα συντόμως ἐπανεκδοθῆ καὶ ἕτερον σπάνιον ἔργον τοῦ Γ. Χατζιδάκι, ἀλλὰ καὶ βασικώτατον διὰ τὴν μελέτην τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ τὸν τίτλον: *Einleitung in die neugriechische Grammatik*, Leipzig 1892. Τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ ἔκδοσις ἐν μεταφράσει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἵνα τοῦτο καταστῆ κτῆμα εἰς τὸ εὐρύτερον Ἑλληνικὸν κοινόν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐκπαιδευτικῶν.

Γ'. Γλωσσικὸς Ἄτλας.— Εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀσχολεῖται ὁ διευθυντῆς τοῦ Κέντρον καὶ ὁ συντάκτης Ν. Κοντοσόπουλος. Δύο εἶναι οἱ τομεῖς: 1) Ἡ σύνταξις τοῦ Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Ἑλλάδος καὶ 2) Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Γλωσσικὸν Ἄτλαντα τῆς Εὐρώπης.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μέρος συνεχίσθη ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία, ἠλέγχθησαν χειρόγραφα τοῦ Κέντρον ἔκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐπεσημάνθησαν τὰ ἐν αὐτοῖς ἐνδιαφέροντα γλωσσικὰ σημεῖα. Πρὸς τούτοις ἐγένετο ἡ ἀναγκαία ἐτοιμασία χαρτῶν κατὰ νομοὺς ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος, ἵνα ἐπ' αὐτῶν παρασταθῆ τὸ διὰ τὸν Ἄτλαντα χρησιμοποιούμενον γλωσσικὸν ὕλικόν καὶ ἀναζητηθοῦν τὰ μέρη ἔξ ὧν δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κέντρον τὰ ἀναγκαῖα γλωσσικὰ στοιχεῖα.

Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον μέρος τὸ Κέντρον εὐρίσκειται ἐν ἐπαφῇ καὶ συνεργασία μετὰ τοῦ ἐν Nijmegen Κέντρον Συντάξεως τοῦ Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἐπιτελεσθεῖσα ἐργασία συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς: 1. Καθωρίσθησαν 78 σημεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου πρὸς διαλεκτολογικὴν ἔρευναν, δύο διὰ τὰς ἑλληνοφώνους περιοχὰς τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ ἐν διὰ τὴν Κορσικὴν.

2. Μετεφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὸ ἐκ 546 ἐρωτημάτων τεῦχος τοῦ Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ ὁδηγίαι διὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ.

3. Συνεκεντρώθη ὕλικόν καὶ συνεπληρώθησαν 7 τεύχη ἔξ ἰσαριθμῶν σημείων ἐρεῦνης τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, ἧτοι Ἀθηνῶν, Τσαγκαράδας Μαγνησίας,

Ἐπάνω Χωρίου Ἱεραπέτρας Κρήτης, Νιγρίτης Σερρών, Καταφυγίου Κοζάνης, Μελίκης Ἡμαθίας καὶ Ἐλους Κισάμου Κρήτης.

Ἐπὶ τοῦ προσχεδίου διὰ τὸ δεύτερον ἐρωτηματολόγιον, τὸ ὁποῖον θὰ ἀκολουθήσῃ, συνειργάσθη μετὰ τῶν ἀρμοδίων τοῦ Ἐπιμετῆ τοῦ Κέντρου Ν. Κοντοσόπουλος, μεταβὰς ἰδιωτικῶς εἰς Nijmegen.

Τοῦ Γλωσσικοῦ Ἐπιμετῆ τῆς Εὐρώπης εἶχεν ἀποκλεισθῆ ἡ *Κύπρος*.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Α. Weijnen εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὸ Κέντρον Συντάξεως τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ ἐξετέθη εἰς αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ σπουδαιότης τῆς διαλέκτου τῆς Κύπρου διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ὁ ἀποκλεισμός αὐτῆς ἀπὸ τὸν Γλωσσικὸν Ἐπιμετῆ τῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖ ἐπιστημονικὸν σφάλμα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Κατόπιν μακρᾶς συζητήσεως ὁ κ. Α. Weijnen ἐπέισθη περὶ τούτου καὶ ὡς ἀποτέλεσμα εἶχομεν καὶ τὴν πρόσκλησιν ἀντιπροσώπων τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν Κύπρου πρὸς συνεργασίαν καὶ συμμετοχὴν τῆς Κύπρου εἰς τὸν Ἐπιμετῆ τοῦτον.

Ζ'. Βιβλιοθήκη.— 1. Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Κέντρου εἰσήχθησαν εἴτε δι' ἀγορᾶς εἴτε ἐκ δωρεῶν 372 τόμοι βιβλίων, λεξικῶν καὶ περιοδικῶν.

2. Ἐγένετο ταξινόμησις τῆς εἰς τὸ Κέντρον χορηγηθείσης βιβλιοθήκης τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας, περιλαμβανούσης 3500 τόμων ποικίλων βιβλίων, προερχομένων ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Κωνσταντίνου Κόντου.

Τὴν ταξινόμησιν ἐπραγματοποίησαν αἱ συντάκτιδες τοῦ Κέντρου Ἀναστασία Κατσίκη καὶ Ἐλευθερία Γιακουμάκη.

Τοιοιτοτρόπως ἡ βιβλιοθήκη δύναται εὐχερῶς νὰ χρησιμοποιηθῆ.

Η'. Μεταβολαὶ εἰς τὸ προσωπικόν.— Τὴν 6ην Μαρτίου ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ἡ γραφεὺς τοῦ Κέντρου Θεοδώρα Μπόμ.

Τὴν 17ην Μαΐου ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ὁ διορισθεὶς συντάκτις ἐπὶ 7ῳ βαθμῷ Α' κατηγορίας φιλόλογος Στ. Κατσουλέας, τὴν δὲ 22 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ ἐκ μετατάξεως ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως φιλόλογος Μαρία Μήλα - Φλωριᾶ.

Θ'. Συμμετοχὴ εἰς Συνέδρια.— Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Δικαῖος Βαγιακάκος ἔλαβε μέρος εἰς τὸ 3ον Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, τὸ συνελθὸν τὸν Σεπτέμβριον (4 - 10) εἰς Βουκουρέστιον. Εἰς τοῦτο προέβη εἰς ἀνακοίνωσιν ἔχουσαν θέμα : *Οἱ γεωγραφικοὶ ὄροι ὡς τοπωνύμια*.

Ὁ συντάκτις τοῦ Κέντρου Τίτος Γιογάλας ἔλαβε μέρος εἰς τὸ αὐτὸ συνέδριον μετὰ ἀνακοίνωσιν ἔχουσαν θέμα : *Τὰ Ἑλληνικὰ γλωσσικὰ δάνεια εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀλβανοφώνων τῆς Κάτω Ἰταλίας καὶ Σικελίας*.

Ὁ αὐτὸς συντάκτις ὡς προσκεκλημένος τοῦ Κέντρου Ἀλβανικῆς Γλώσσης

και Πολιτισμοῦ διὰ τοὺς ξένους τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πριστίνης τῆς Γιουγκοσλαβίας παρηκολούθησε ἐπὶ 20 ἡμέρας (10 - 30 Αὐγούστου) τὸ Σεμινάριον Ἀλβανικῆς Γλώσσης καὶ Φιλολογίας.

Ἐπίσης οὗτος ὡς προσκεκλημένος τοῦ Κέντρου Ἀλβανικῆς Γλώσσης καὶ Φιλολογίας τῆς Ἀλβανικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἐπεσκέφθη ἐπὶ 15 ἡμέρας (26 Σεπτεμβρίου - 10 Ὀκτωβρίου) τὸ Κέντρον Γλωσσολογικῶν Σπουδῶν τῆς Ἀκαδημίας εἰς τὰ Τίρανα καὶ διαφόρους περιοχὰς τῆς Ἀλβανίας.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ὑποβάλλονται καὶ αἱ σχετικαὶ ἐκθέσεις.

Γ'. Λοιπὴ ἐργασία.— Ὁ ἀπὸ 21 Δεκεμβρίου παρελθόντος ἔτους διορισμὸς εἰς τὸ Κέντρον ὡς συντάκτου τοῦ Γ. Ντελοπούλου, σπουδάσαντος Γλωσσολογίαν Βαλκανίων εἰς τὴν Σχολὴν Σλαβικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, παρέσχε τὴν δυνατότητα εἰς τὸ Κέντρον νὰ ἐπιτελέσῃ τὰ κάτωθι :

1. Ἀποδελτίωσιν περιοδικῶν καὶ καταρτισμὸν βιβλιογραφίας διὰ τὴν σχέσιν τῶν Σλαβικῶν γλωσσῶν τῶν Βαλκανίων μὲ τὴν Ἑλληνικὴν.

2. Μετεφράσθη τὸ Εἰσαγωγικὸν μέρος τοῦ Βουλγαρικοῦ Διαλεκτολογικοῦ Ἀτλαντος (Α' καὶ Β' τόμος) καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν συνημμένων χαρτῶν διὰ τὰ φωνητικὰ φαινόμενα.

3. Μετεφράσθησαν αἱ ἐργασίαι τῶν *A. A. Μπελέτσκι* καὶ *T. N. Τσερνίτσεφ* διὰ τὰς Ἑλληνικὰς διαλέκτους τῆς Οὐκρανίας καὶ Κριμαίας.

Τὸ ὕλικόν τῶν ἐργασιῶν τούτων θὰ ἀποδελτιωθῇ.

ΙΑ'. Χρῆσις τοῦ Ἀρχείου.— Τοῦ ὕλικου τοῦ Κέντρου ἐγένετο χρῆσις, κατόπιν ἀδείας τῆς Ἀκαδημίας, ὑπὸ διαφόρων ἐπιστημόνων Ἑλλήνων καὶ ξένων.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου

Δ. Β. Βαγιακάκος

11 Δεκεμβρίου 1974.